

z kapitalistických armád

SLABÁ A ZRANITELNÁ MÍSTA VÁLEČNĚ EKONOMICKÉHO POTENCIÁLU STÁTŮ NATO

Výrobní kapacity, lidské a surovinové zdroje charakterizují jen možnosti imperia-
listické koalice zabezpečit válku po ma-
teriální stránce. Tyto možnosti nemůžeme
přeceňovat. Stupeň jejich využití závisí na
charakteru ekonomického a státního zří-
zení, na vzájemném vztahu tříd a sociál-
ních skupin, na úrovni spolupráce a jed-
noty členských zemí.

Do oblasti válečně ekonomických pří-
prav se promítají základní rozpory kapi-
talismu. Kapitalisticky zespolečenštěná vý-
roba, založená na vykořisťování námezdní
práce, nemůže adekvátně řešit složité vá-
lečně ekonomické problémy. Kromě hlu-
bokých třídních antagonismů, které zne-
možňují plné využití válečně ekonomické-
ho potenciálu, existují v zemích NATO
i ostré rozpory mezi státním aparátem a
ziskovými zájmy jednotlivých monopolů,
mezi vojenskoprůmyslovými a civilními
monopoly a také mezi vojenskoprůmyslo-
vými monopoly navzájem v boji o státní
zakázky.

Gharakteristickým rysem hospodářského
rozvoje vyspělých kapitalistických zemí,
včetně členských států NATO, v sedmdesá-
tých letech je nerovnoměrnost spojená
se strukturálními, surovinově energetický-
mi, ekologickými, měnovými, sociálními a
dalšími problémy. Narůstají inflační ten-
dence, objevuje se výrazné zpomalení ekono-
mického růstu a v letech 1974—1975
dokonce absolutní pokles výroby. Např. ve
Spojených státech a Francii poklesl ob-
jem průmyslové výroby v roce 1975 oproti
roku 1974 o —8,9 %, v Itálii o —10,0
%, v NSR o —6,2 %. Výrobní kapacity by-
ly využívány na 80 %, nezaměstnanost do-
sáhla až 18 miliónů osob. Hospodářské obtí-
že a nevyužívání výrobních faktorů znač-
ně snižuje ekonomické i válečně ekono-
mické možnosti států NATO.

Na pozadí hospodářských obtíží se zvy-
šuje počet stávek a jejich účastníků, stup-
ňuje se třídní boj. V důsledku toho je zá-
polí NATO v sociálně třídním směru znač-
ně zeslabováno. Ekonomická a politická
nestabilita členských zemí vede k nepl-
nění přijatých hospodářských a vojen-
ských závazků a narušování dohodnutých
koaličních opatření.

Nadporučík PhDr. Jan Šelěšovský, CSc.

Vnitřní antagonismy buržoazních států jsou tak násobeny rozpory na koalici úrovni. Západoevropská integrace sice upevnila válečně ekonomickou základnu NATO, ale neodstranila existující mezistátní rozpory. Výrazně se to projevilo v nejednotném přístupu zemí EHS a USA k řešení sporných otázek s arabskými zeměmi, v tresčí válce mezi Velkou Británií a Islandem, ve sporu Turecka a Řecka o Kypr, který vyústil téměř ve válečný konflikt. Posléze ve vystoupení Řecka z vojenské organizace bloku, které se tak stalo po Francii druhým státem, který částečně opustil Severoatlantický pakt. Kromě toho ne všechny evropské státy NATO jsou členy EHS (Island, Norsko, Portugalsko, Turecko, Řecko). Irsko, účastník Evropského hospodářského společenství, není zase členem NATO. Některé státy NATO (Norsko, Portugalsko, Island) jsou členy konkurenčního ekonomického integračního seskupení Evropského sdružení volného obchodu. Rozpory západoevropské integrace se nyní, mimo jiné, objevují v souvislosti s otázkou vstupu Španělska do NATO a s přihláškou Portugalska, Řecka a Španělska do EHS. Meziimperialistické rozpory jsou dále zosilovány vzájemným konkurenčním bojem mezi EHS a USA o světové trhy a o přístup vyspělých kapitalistických zemí k nerostnému bohatství rozvojového světa. Typickým příkladem z poslední doby je snaha Francie, Belgie a Spojených států o získání co největšího dílu z vykořisťování Zaire.

V důsledku nerovnoměrného ekonomického a politického vývoje vyspělých kapitalistických zemí mění se vzájemný poměr sil mezi nimi. Sílí boj za znovurozdělení mocenských pozic v NATO, narůstá nedůvěra mezi západní Evropou a Spojenými státy, mezi Francií a USA, mezi Francií a NSR, mezi mocnostmi NATO a jejich menšími spojenci.

Imperialistická integrace má tak protikladný charakter. Na jedné straně společné třídní zájmy monopolistické buržoazie umožňují v určitých hranicích koordinovat v rámci NATO opatření pro mobilizaci sil a prostředků pro boj proti revolučním silám současnosti. Na druhé straně imperialistická integrace není schopna překonat objektivní zákony kapitalismu. Proto je imperialistická integrace integrací neúplnou a omezenou a válečně ekonomický potenciál NATO netvoří jednotlivý celek.

Imperialistickým kruhům paktu se nepodařilo vytvořit účinný mechanismus, který by byl jednotou plánu a jeho realizace. Všechny schválené dlouhodobé plány nebyly splněny. Velení NATO se nepodařilo

vybudovat jednotný centralizovaný systém materiálně technického zabezpečení ozbrojených sil, vytvořit organizovaný a spolehlivý týl, uskutečnit v celém rozsahu programy válečně ekonomické a operační přípravy teritoria. Vystoupení Francie z vojenské organizace bloku do jisté míry narušilo dlouhodobou snahu vybudovat integrovanou soustavu týlového zabezpečení NATO na evropském kontinentě.

Rychle rostoucí nároky na soudobé zbraňové systémy komplikují financování společných vojenských programů a vedou ke střetnutí zájmů imperialistických států, které se pokoušejí přenášet břemeno vojenských výdajů jeden na druhého. Tato okolnost se názorně projevuje při stanovení absolutní a relativní výše vojenských rozpočtů, při financování rozvoje infrastruktury, v otázkách úhrady nákladů na americká vojska v západní Evropě.

Nedaří se uskutečňovat standardizaci zbraní a bojové techniky. Každý člen paktu se snaží rozvíjet vojenský průmysl, vyvíjet, vyrábět a vyzbrojovat se vlastními druhy zbraní, zvyšovat svou konkurenční schopnost a pronikáním na trhy cizích, zejména rozvojových ropných zemí, využívat zbrojního vývozu ke zlepšení platební bilance. Ve výzbroji států NATO je proto dnes 23 rozličných typů letadel, přes 30 typů protitankových raket, desítky typů torpédoborců, 36 navzájem se lišících radarových systémů a 40 typů děl. Jen ve středoevropské oblasti Severoatlantického paktu se používá 23 různých typových řad bojových letounů, 7 typů středních tanků, 8 typů obrněných transportérů, 22 typových řad PTRS atd. Ani současný standardizační aparát dosud nepřekonal zájmy národních monopolů a zájmy jednotlivých druhů vojsk. Dokladem toho je např. 6 taktických spojovacích systémů vyvíjených souběžně v 7 státech NATO, paralelnost ve výrobě letadel v některých státech NATO, konkurence mezi USA a NSR při vývoji nového tanku apod.

K výrobě moderních zbraní je nezbytné množství surovin. Např. v USA se na vojenské účely spotřebovává 2—3 % vyrobené oceli, víc jak 8 % hliníku, 33 % niklu, 90 % titanu. Víc jak polovina produkce berylia je v kapitalistických státech používána v jaderném průmyslu. V zemích Severoatlantického paktu se však projevuje značný nedostatek některých druhů surovin, zvláště po ztrátě kolonií a v souvislosti s bojem rozvojového světa o své přírodní bohatství. Velkou část své spotřeby surovin a energie musí státy NATO dovážet. Surovinově nejbohatší země bloku — USA — importuje 100 % své spotřeby přírodního kaučuku, 99 % plati

ny, 98 % kobaltu, 98 % hořčíku, 94 % merkura, 91 % bauxitu, 89 % chromu, 85 % cínu, 71 % niklu, 53 % titanu, 42 % ropy atd. Země EHS jsou na tom ještě hůře. Dovozen kryjí 100 % své spotřeby niklu, wolframu, merkura, platiny, litanu a přírodního kaučuku, 99 % hořčíku, 98 % chromu a kobaltu, 93 % cínu, 71 % ropy atd. Např. jen Francie v roce 1975 dovezla 103,4 miliónů tun ropy. Podle předpokladů západních expertů se deficit surovin bude v zemích NATO ještě zvyšovat, zejména koncem osmdesátých let. Kromě toho můžeme předpokládat, že v budoucí možné válce by byl pravděpodobně těžební průmysl evropských zemí NATO zničen.

Dovoz surovin a obrát zboží v evropských státech NATO zabezpečují z 80—85 % námořní spoje. Průmyslová a zbrojní výroba západní Evropy tak závisí na nepřetržitosti námořní dopravy. V průběhu války by bylo třeba kromě surovin, potravin a zařízení převážet i značné množství bojové techniky a zbraní a velké kontingenty vojsk zvláště ze Spojených států.

Ve II. světové válce se po moři převáželo asi 15 miliónů vojáků, víc jak 270 miliónů tun bojové techniky a jiných válečných nákladů. Jen Velká Británie dovezla z USA 23 tisíc letadel, 25 tisíc tanků, 10 tisíc děl apod. V důsledku zvýšení podílu bojové techniky (víc jak 2krát oproti II. světové válce) a vzhledem k předpokládaným ztrátám při použití ZHN by byly dovozní potřeby v příští možné válce několikanásobně vyšší. Podle údajů expertů NATO by bylo třeba dovážet do západní Evropy denně 80—100 transportů. Na námořních cestách by bylo asi 2000 lodí a velký počet ochranných a doprovodných plavidel. Velení NATO na tyto účely vyčlenilo asi 1000 eskadrových a strážních lodí a 1000 letadel. Ve II. světové válce

potopilo fašistické Německo s použitím konvenčních zbraní 4800 obchodních lodí o celkové tonáži 21 miliónů tun především na námořních spojích mezi USA a evropským kontinentem. Použití prostředků jaderného napadení na širokém moři nebo v důležitých přístavech, průlivench a průplavech by bezpochyby způsobilo nákladním konvojem daleko vyšší ztráty.

Válečně ekonomická základna NATO je dále velmi zranitelná v důsledku nebývalé koncentrace průmyslové výroby. Růská oblast, která zaujímá 2,5 % rozlohy NSR, dodává víc jak 25 % průmyslové produkce, 90 % kamenného uhlí, 75 % oceli, 33 % zpracované ropy, 25 % strojů a zařízení. V Itálii je převážná část průmyslu na úzkém prostoru Milán, Janov, Turín. Ve Francii podstatnou část průmyslu zahrnují tři hlavní střediska. Ve Spojených státech průmyslový sever zaujímá plochu okolo 33 % území USA. V této oblasti žije víc jak 60 % obyvatel, vyrábí se okolo 75 % produkce zpracovatelského průmyslu, 80 % černých kovů, 66 % elektrické energie. Na londýnskou oblast Anglie připadá 20 % průmyslové produkce země.

Taková obrovská koncentrace průmyslu ulehčuje úder raketovým jaderným zbraním. V oficiálním dokumentu amerického kongresu se uvádí, že bude-li v počátečním období války vedeno na nejdůležitější objekty USA 263 termionukleárních úderů o průměrném ekvivalentu 5 miliónů tun, pak bude zničeno 122 velkých vojenských objektů, mnoho průmyslových závodů a 71 velkých měst. Téměř polovina území Spojených států bude zamořena radioaktivními látkami a zahyne 50 % obyvatelstva. Angličtí vědci zase vypočetli, že 4 megatonové pumy svržené na Londýn, Birmingham, Lancashire a Yorkshire by zahubily minimálně 20 miliónů lidí, což je více jak jedna třetina obyvatel britských ostrovů.

Jak dosavadní výsledky, tak perspektivy imperialistické integrace, rezervy soudobého kapitalismu nemůžeme v žádném případě ignorovat. Nebylo by proto správné podceňovat válečně ekonomické přípravy Severoatlantického paktu, hodnotit jeho válečně ekonomický potenciál jen jako pouhou sumu možností jednotlivých účastníků. Představuje kvalitativně vyšší válečně ekonomickou sílu spojeného a především proti socialismu agresivně zaměřeného mezinárodního státní monopolistického kapitálu. Severoatlantický pakt dnes disponuje podstatně větším válečně ekonomickým potenciálem než fašistická koalice ve II. světové válce. Státy NATO mají 9krát větší rozlohu, třikrát více obyvatel a jejich podíl na výrobě kapitalistického světa je dnes 3,5krát vyšší než byl společný podíl fašistického Německa, Itálie a Japonska před II. světovou válkou. Ozbrojené síly NATO mají 4krát více tanků než předválečné fašistické armády a ničivý potenciál v jaderných zbraních je nesrovnatelný s konvenčními prostředky předválečných vojsk „osy“.